

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์บทสนทนาของตัวละครในวรรณคดีเรื่อง “สามก๊ก” ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ มุ่งศึกษาวิเคราะห์โดยใช้กฎแห่งความร่วมมือในการสนทนาของไกรซ์ ใน 2 ประเด็นหลัก คือ หลักการสนทนา และความหมายซึ่งป็นนัยในการสนทนา เพื่อให้ทราบถึงความหมายของถ้อยคำ และเจตนาที่แท้จริงของผู้พูดในการสนทนา ซึ่งช่วยให้เกิดความเข้าใจในการอ่านเรื่องสามก๊กมากขึ้น และทำให้ทราบถึงวิธีการที่ตัวละครใช้ในการสนทนา ทำให้เกิดความเข้าใจตามจุดมุ่งหมายของตัวละครที่พูดแต่ละครั้ง

ผู้วิจัยได้คัดเลือกบทสนทนาของ 3 ตัวละครหลักที่เป็นที่ปรึกษาของแต่ละก๊ก ได้แก่ กุยกะ ที่ปรึกษาของ โจโฉ จิวยี่ ที่ปรึกษาของ ซุนกวน และขงเบ้ง ที่ปรึกษาของ เล่าปี่ รวบรวมบทสนทนาในเรื่อง “สามก๊ก” ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) จากทุกบทสนทนาที่มีการโต้ตอบของตัวละครหลักทั้งสามตัวกับคู่สนทนา รวบรวมได้ทั้งหมด 167 บทสนทนา แบ่งเป็น บทสนทนาของกุยกะ จำนวน 18 บทสนทนา ของจิวยี่ จำนวน 28 บทสนทนา และของขงเบ้ง จำนวน 121 บทสนทนา

ผลการวิจัยพบว่า กุยกะ จิวยี่ และขงเบ้ง ใช้กฎแห่งความร่วมมือในการสนทนาตามทฤษฎีของไกรซ์ สรุปได้ดังนี้

กุยกะใช้กฎแห่งความร่วมมือในการสนทนาตามทฤษฎีของไกรซ์ คือ หลักการสนทนา ได้แก่ หลักคุณภาพ หลักปริมาณ หลักตรงประเด็น และหลักวิธีพูด ในการสนทนาทั้ง 4 หลัก บทสนทนาของกุยกะ จาก 18 บทสนทนา พบว่า หลักการสนทนาที่มีจำนวนความถี่มากที่สุด ได้แก่ หลักตรงประเด็น รองลงมา คือ หลักวิธีพูด หลักปริมาณ และหลักคุณภาพ ตามลำดับ ส่วนหลักความหมายซึ่งป็นนัยในการสนทนาไม่พบข้อมูลในการใช้ การใช้หลักการสนทนาดังกล่าวทำให้การสนทนาของกุยกะสัมฤทธิ์ผลทุกครั้ง

จิวี่ใช้กฎแห่งความร่วมมือในการสนทนาตามทฤษฎีของไกรซ์ คือ หลักการสนทนา ได้แก่ หลักคุณภาพ หลักปริมาณ หลักตรงประเด็น และหลักวิถีพูด ในการสนทนาทั้ง 4 หลัก และใช้การละเมิดหลักการสนทนาด้วย จากบทสนทนา 28 บทสนทนาของจิวี่ พบว่า หลักการสนทนาที่มีจำนวนความถี่มากที่สุด ได้แก่ หลักปริมาณ รองลงมา คือ หลักวิถีพูด หลักตรงประเด็น และการละเมิดหลัก ตามลำดับ ส่วนหลักคุณภาพและหลักปริมาณใช้ความถี่เป็นจำนวนเท่ากัน การใช้หลักการสนทนาดังกล่าวทำให้การสนทนาของกุกุแกล้มฤทธิ์ผล 27 ครั้ง ไม่สัมฤทธิ์ผล 1 ครั้ง

ขงเบ้งใช้กฎแห่งความร่วมมือในการสนทนาตามทฤษฎีของไกรซ์ คือ หลักการสนทนา ได้แก่ หลักคุณภาพ หลักปริมาณ หลักตรงประเด็น และหลักวิถีพูด ในการสนทนาทั้ง 4 หลัก และใช้หลักความหมายซึ่งบ่งเป็นนัย คือ การละเมิดหลักการสนทนาแบบมีนัย และการละเมิดหลักด้วย จากบทสนทนา 121 บทสนทนาของขงเบ้ง พบว่า หลักการสนทนาที่มีจำนวนความถี่มากที่สุด ได้แก่ หลักปริมาณ รองลงมา คือ หลักวิถีพูด หลักตรงประเด็น หลักคุณภาพ การละเมิดหลัก และการละเมิดหลักแบบมีนัย ตามลำดับ ซึ่งการใช้หลักการสนทนาดังกล่าวทำให้การสนทนาของขงเบ้งสัมฤทธิ์ผล 111 ครั้ง ไม่สัมฤทธิ์ผล 10 ครั้ง

นอกจากนี้ ผลการวิจัยครั้งนี้ยังพบว่า ในแต่ละบทสนทนาตัวละครทั้งสามตัว อาจมีการใช้หลักความร่วมมือในการสนทนา มากกว่า 2 หลักขึ้นไป ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาจัดรูปแบบวิธีการใช้หลักความร่วมมือในการสนทนาได้ 5 รูปแบบ ดังนี้ คือ รูปแบบที่ 1 ใช้หลักการสนทนา 1 กลวิธี รูปแบบที่ 2 ใช้หลักการสนทนา 2 กลวิธี รูปแบบที่ 3 ใช้หลักการสนทนา 3 กลวิธี รูปแบบที่ 4 ใช้หลักการสนทนา 4 กลวิธี รูปแบบที่ 5 ใช้หลักการสนทนา 5 กลวิธี

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์บทสนทนาของตัวละครในวรรณคดีเรื่อง “สามก๊ก” ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ผู้วิจัยพบข้อสังเกตดังนี้

1. การสนทนาของตัวละครแต่ละตัว จะใช้หลักความร่วมมือในการสนทนาที่แตกต่างกันไปตามลักษณะการพูดของแต่ละคน และการใช้กฎนั้นซ้ำหลายครั้ง แสดงให้เห็นถึงลักษณะของการเจรจาของตัวละครตัวนั้น คือ

กุยกะใช้หลักการสนทนาแบบตรงประเด็นมากที่สุด และใช้รูปแบบการสนทนาแบบ 1 กลวิธี มากที่สุด แสดงให้เห็นว่า กุยกะ มีกลวิธีในการพูด เพื่อแสดงความคิดเห็น ในการสนทนา กับ โจโจ ในลักษณะที่พูดเฉพาะสิ่งที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการสนทนา อย่างตรงไปตรงมา ไม่แฝง ความหมายโดยนัย เพื่อให้คู่สนทนาของตน รับรู้และเข้าใจในจุดมุ่งหมายของการสนทนาแต่ละครั้ง ได้ง่าย และเข้าใจความหมายชัดเจน ซึ่งทำให้การพูดสัมฤทธิ์ผลทุกครั้ง เป็นผลให้ โจโจ พอใจ และ เชื่อมั่นในสติปัญญาของกุยกะ ทำให้รับชนะเข้าศึก ตั้งแต่ครั้งรบลิโป้ จนมาถึงศึกใหญ่ที่รบกับ อ้วนเสี้ยว ทำให้โจโจได้รับชัยชนะที่เป็นการสร้างรากฐานของโจโจ

จิวยี่ ใช้หลักการสนทนาแบบปริมาณ มากที่สุด รองลงมาคือ หลักวิธีพูด และหลักตรง ประเด็น ซึ่งผลความต่างในการใช้หลักสนทนาทั้งสาม มีความต่างเพียง 1 และใช้ รูปแบบกลวิธี ในการสนทนาแบบใช้หลักการสนทนา มากกว่า 2 หลัก ขึ้นไปด้วย แสดงให้เห็นว่า จิวยี่ มีลักษณะ การเจรจาที่ใช้หลักการสนทนาที่หลากหลาย โดยจะให้ความสำคัญในการให้สาระข้อมูลที่จำเป็น และเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการสนทนา เพื่อให้คู่สนทนาเข้าใจจุดมุ่งหมายในการพูด ส่วนการใช้รูปแบบที่มีหลายกลวิธีในหนึ่งบทสนทนานั้น แสดงให้เห็นว่า จิวยี่มีการใช้กลวิธี การพูดที่ซับซ้อน มากกว่ากุยกะ ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจาก คู่สนทนาของจิวยี่ มีทั้งฝ่ายศัตรู และ ฝ่ายเดียวกัน และตัวจิวยี่เอง มักจะเจรจาเพื่อต้องการดูความคิดของอีกฝ่าย จึงใช้หลักความหมาย ซ้ำปั้งเป็นนัยมาช่วยในการสนทนาด้วย และลักษณะการพูดเฉพาะตัวของจิวยี่ ที่มักจะพูดให้สาระ ข้อมูลที่จำเป็นแก่การสนทนาดังกล่าว เป็นผลให้ซุนกวน มีความเชื่อถือในสติปัญญาของจิวยี่ โดยเห็นได้จาก การรบครั้งสำคัญทุกครั้ง ซุนกวนมักจะรอฟังความคิดเห็นของจิวยี่ก่อนเสมอ

ขงเบ้ง จะใช้หลักการสนทนาแบบปริมาณ มากที่สุด รองลงมาคือหลักวิธีพูด และหลักตรง ประเด็น และใช้รูปแบบกลวิธีในการสนทนา มากกว่า 2 หลักในหนึ่งบทสนทนา และเป็นตัวละคร ที่ใช้หลักการสนทนาในการสนทนาแต่ละครั้งมากที่สุด คือ ใช้ 5 หลักการสนทนา ผลการวิจัย ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ขงเบ้งมีวิธีการเจรจาที่เป็นรูปแบบเฉพาะตัว คือ ให้สาระข้อมูลที่จำเป็น แก่การสนทนา และใช้การพูดอธิบายอย่างชัดเจน เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสิ่งที่สนทนา เพื่อให้คู่ สนทนาเข้าใจตามจุดมุ่งหมายในการพูด ส่วนการใช้รูปแบบที่มีหลายกลวิธีในหนึ่งบทสนทนานั้น แสดงให้เห็นว่า ขงเบ้งมีการใช้กลวิธีในการพูดที่ซับซ้อน มากกว่ากุยกะ ทั้งนี้ อาจเป็นผลมาจาก คู่สนทนาของขงเบ้ง มีทั้งฝ่ายศัตรู และฝ่ายเดียวกัน และตัวขงเบ้งเอง เป็นคนที่มีสติปัญญา มาก ดังนั้น การพูดจึงมักจะไม่วู่วามในสิ่งที่ตนคิดออกมามตรงๆ มักจะพูดแฝงความหมายโดยนัย หรือ ใช้หลายกลวิธีเพื่อให้การพูดของตนสัมฤทธิ์ผล และลักษณะการเจรจาของขงเบ้งที่เป็นเอกลักษณ์

เฉพาะตัวนั้น ทำให้ขบแย้งใช้กลวิธีการพูดถ่ายทอดความมีสติปัญญาของตน ให้ทั้งฝ่ายเดียวกัน และฝ่ายศัตรู เกิดความเชื่อถือ ขบแย้งได้ทำหน้าที่กุนชื้อ ให้กับเล่าปี่จนเป็นผลให้เล่าปี่ได้ครองเมืองฮันต้ง และได้เป็นฮ่องเต้แห่งอาณาจักรจ๊กฮั่น

2. ผลสัมฤทธิ์ของการสนทนานั้น สังเกตได้ว่า การพูดนั้น นอกจากผู้พูดจะใช้หลักความร่วมมือในการสนทนาแล้ว คู่สนทนาจึงมีส่วนช่วยให้การสนทนานั้น สัมฤทธิ์ผลหรือไม่สัมฤทธิ์ผลได้เช่นกัน คือ ถ้าคู่สนทนาที่เป็นฝ่ายเดียวกัน เมื่อผู้พูดใช้หลักการพูดที่อธิบาย ให้สาระข้อมูลที่ชัดเจนแก่การสนทนา การสนทนาครั้งนั้นก็จะสัมฤทธิ์ผลโดยง่าย นอกจากนี้พบว่าลักษณะนิสัยของคู่สนทนาจึงมีส่วนทำให้การสนทนาสัมฤทธิ์ผล หรือไม่สัมฤทธิ์ผล เช่น โลซก เป็นคนที่ใจอ่อน เมื่อมาทำหน้าที่เจรจากับขบแย้ง จึงถูกขบแย้งใช้กลวิธีการพูดต่างๆ จนโลซกเชื่อ ทำให้การสนทนานั้นสัมฤทธิ์ผล หรือลักษณะนิสัยของเล่าปี่ที่มีความซื่อสัตย์ กตัญญูมาก แม้ขบแย้งจะใช้กลวิธีการพูดอย่างไร ก็ทำให้การพูดนั้นไม่สัมฤทธิ์ผลเช่นกัน

3. การใช้กฎแห่งความร่วมมือในการสนทนา นี้ ไม่มีข้อบังคับตายตัวว่าการสนทนาครั้งนั้น ต้องใช้เพียงกฎใดกฎหนึ่ง หรือ ต้องใช้กฎบางกฎร่วมกัน ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายในการสนทนาของผู้พูดมากกว่า และการพูดนั้นอาจไม่เป็นไปตามกฎ ก็ได้ ที่เรียกว่า การละเมิดหลัก ซึ่งการละเมิดหลักนั้นก็แสดงให้เห็นอีกว่าผู้พูดต้องการสื่ออะไรบางอย่างกับผู้ฟัง ซึ่งไม่พูดตรงๆ แต่เป็นการพูดให้ผู้ฟังคิดเอาเอง คือ ความหมายโดยนัย

4. การศึกษาวิเคราะห์บทสนทนาของตัวละครในเรื่อง “สามก๊ก” ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์นั้น มีความแตกต่าง จากงานวิจัยที่ใช้แนวทฤษฎีวจนปฏิบัติศาสตร์ที่พบ คือ ความแตกต่างในเรื่องการใช้ฐานข้อมูลในการวิเคราะห์ เช่น การศึกษาวจนกรรมในการขอโทษ การศึกษาวจนกรรมการขอร้อง จะเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามที่เป็นสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน เนื่องจากแนววจนปฏิบัติศาสตร์จะให้ความสำคัญกับแหล่งข้อมูลที่ใช้เป็นภาษาพูดในชีวิตประจำวัน ซึ่งการใช้ฐานข้อมูลที่เป็นวรรณคดีร้อยแก้ว ที่มีมาแต่โบราณ อย่างเรื่องสามก๊ก มาวิเคราะห์ นั้น ทำให้พบว่า บทสนทนาของตัวละครก็มีการใช้แนวทฤษฎีวจนปฏิบัติศาสตร์ ในเรื่องของการใช้หลักความร่วมมือในการสนทนา ซึ่งกล่าวได้ว่า หลักความร่วมมือในการสนทนานั้น ได้ถูกนำมาใช้เพื่อทำให้การสนทนานั้นสัมฤทธิ์ผลมาตั้งแต่สมัยโบราณเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

จากข้อมูลการวิเคราะห์บทสนทนาของตัวละครในวรรณคดี เรื่อง “สามก๊ก” ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ และผลการวิจัยที่ได้ ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจศึกษาดังนี้

1. หนังสือเรื่องสามก๊ก เป็นวรรณคดีที่มีคุณค่า ทำให้มีผู้สนใจศึกษาวิเคราะห์ในหลายๆ ด้าน ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาบทสนทนาของตัวละครในเรื่อง สามก๊ก โดยใช้แนววจนปฏิบัติศาสตร์มาเป็นแนวทางใหม่ที่ใช้ศึกษาวรรณคดีร้อยแก้วทางหนึ่ง ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าควรศึกษาวรรณคดีเรื่องอื่นๆ ที่ตัวละครที่มีบทบาทในการด้านการเจรจาที่เด่น เช่น เรื่องอิเหนา ซึ่งอิเหนานั้นมีการเจรจาที่เด่นทั้งในด้านการเป็นนักรบ และนักรัก จึงควรศึกษากลวิธีในการสนทนาของอิเหนา โดยใช้แนววจนปฏิบัติศาสตร์ ทำให้เกิดแนวทางใหม่ในการศึกษาวรรณคดีมากขึ้น

2. ผู้สนใจศึกษาในด้านวาทกรรม ควรศึกษาวิเคราะห์บทสนทนาของตัวละครที่มีกลวิธีการเจรจาให้เป็นผลสำเร็จ เพื่อศึกษาถึงกลวิธีการสนทนา และนำมาเป็นตัวอย่างการสนทนาได้ ทำให้เห็นถึงกลวิธีในการสนทนาที่หลากหลาย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาด้านวาทกรรมต่อไป